

**ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΓΙΟΧΑΝΕΣΜΠΟΥΡΓΚ**

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

**για τις ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ & ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ-ΜΟΖΑΜΒΙΚΗΣ**

Διμερείς Οικονομικές Σχέσεις Ελλάδας-Μοζαμβίκης

Με βάση την πληροφόρηση που είναι διαθέσιμη στο Γραφείο ΟΕΥ Γιοχάνεσμπουργκ, με την Μοζαμβίκη δεν έχουν μέχρι στιγμής υπογραφεί διμερείς συμφωνίες οικονομικής ή άλλης εμπορικής συνεργασίας, παρά τις κατά καιρούς εκατέρωθεν εκφρασθείσες βουλήσεις, επ' ευκαιρία επισήμων επισκέψεων. Ειδικότερα:

- Χορήγηση στρατιωτικών υποτροφιών (2003), από το ελληνικό Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, σε 19 ανώτερα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων της Μοζαμβίκης για σπουδές και εκπαίδευση στην Ελλάδα

- Επίσκεψη Υφυπουργού Εξωτερικών κ. Κ. Γεροντόπουλου (16-17.2.2014) στο Μαπούτο.

Προτάθηκε από ελληνικής πλευράς η υπογραφή Μνημονίου Οικονομικής Συνεργασίας και Συναντίληψης στον τομέα της Ναυτιλίας, του Τουρισμού και της Ενέργειας. Από πλευράς Μοζαμβίκης προτάθηκε η διμερής συνεργασία στον τομέα παροχής τεχνογνωσίας στην τουριστική ανάπτυξη και στην αναβάθμιση της εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού (ωστόσο σχετικές διαβουλεύσεις παρέμειναν σε πρώιμο στάδιο χωρίς περαιτέρω εξέλιξη)

- Επίσκεψη Εργασίας Υφυπουργού Εξωτερικών κ. Τ. Κουϊκ (27.2.2017) στο Μαπούτο

Από πλευράς Μοζαμβίκης συζητήθηκε εκ νέου η δυνατότητα παροχής τεχνογνωσίας, από ελληνικής πλευράς, στον τουριστικό τομέα, με προώθηση συνεργασιών με αντίστοιχους τουριστικούς φορείς της Ελλάδας (δημόσιους και ιδιωτικούς). Συζητήθηκαν επίσης οι δυνατότητες ελληνικών τεχνικών/κατασκευαστικών εταιρειών να δραστηριοποιηθούν σε τομείς όπως μελέτες, επιβλέψεις, ανάπτυξη υποδομών (κατασκευές, στέγαση), προώθηση εξειδικευμένων προϊόντων και μηχανολογικού εξοπλισμού, κ.ά., εν όψει των προοπτικών που διανοίγονται από την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων φυσικού αερίου που βρίσκονται έξω από τις ακτές, στο βόρειο μέρος της χώρας (συμμετοχή ελληνικών ναυτιλιακών εταιριών για τη μεταφορά φυσικού αερίου). Προτάθηκε επίσης και η δυνατότητα οργάνωσης επιχειρηματικής επίσκεψης στην Ελλάδα, προκειμένου οι αρμόδιοι της Κρατικής Εταιρείας Υδρογονανθράκων της Μοζαμβίκης-ΕΝΗ να έχουν συναντήσεις Β2Β με αντίστοιχες ενδιαφερόμενες ελληνικές επιχειρήσεις

- Επιχειρηματική αποστολή και Forum (2.11.2017) στο Μαπούτο

Ο Υφυπουργός Εξωτερικών κ. Τ. Κουϊκ συνόδευσε επιχειρηματική αποστολή, η οποία διοργανώθηκε από το Σύνδεσμο Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών-ΣΕΒ. Στην επιχειρηματική αποστολή συμμετείχαν στελέχη του ΣΕΒ καθώς και 10 επιχειρηματίες, εκπροσωπώντας αντίστοιχο αριθμό εταιρειών-μελών του ΣΕΒ (περιλαμβάνονταν, μεταξύ άλλων, οι εταιρείες “Μέτκα-Μυτιληναίος”, “Βιοχάλκο”, “Γιώτης”, “Τιτάν”, “Ελβιάλ”, κ.ά.). Στο επιχειρηματικό Forum και στις επιχειρηματικές συναντήσεις Β2Β που ακολούθησαν, οι Έλληνες επιχειρηματίες είχαν τη δυνατότητα να κάνουν χρήσιμες επαφές και να συζητήσουν προοπτικές συνεργασίας με αντίστοιχους επιχειρηματίες της Μοζαμβίκης

- Απονομή «Βραβείου Δημοκρατίας της πόλης των Αθηνών» (16.9.2018)

Απονομή στον πρώην Πρόεδρο της Μοζαμβίκης Χοακίμ Αλμπέρτο Τισάνο (Joaquim Alberto Chissano, που διετέλεσε Πρόεδρος της χώρας από το 1994 έως το 2004) του «Βραβείου Δημοκρατίας της πόλης των Αθηνών» (η 15η Σεπτεμβρίου έχει καθιερωθεί ως Διεθνής Ημέρα Δημοκρατίας), με το οποίο ο Δήμος Αθηναίων τιμά άτομα ή Οργανισμούς με διεθνές κύρος και αναγνώριση, που το έργο, η δουλειά αλλά και η ηθική τους ακεραιότητα, προασπίζουν τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο κ. Chissano διαδραμάτισε θεμελιώδη ρόλο στις

διαπραγματεύσεις του 1974 σχετικά με την ανεξαρτησία της Μοζαμβίκης, μεταξύ του "Μετώπου για την Απελευθέρωση της Μοζαμβίκης-Frelimo" και της πορτογαλικής κυβέρνησης. Έκανε θετικές κοινωνικοοικονομικές μεταρρυθμίσεις, με αποκορύφωμα την υιοθέτηση του συντάγματος του 1990 που οδήγησε τη Μοζαμβίκη σε ελεύθερες εκλογές, με πολυκομματικό εκλογικό σύστημα, και στην ελεύθερη αγορά. Διεξήγαγε επίσης με επιτυχία τις διαπραγματεύσεις με τους αντάρτες του επαναστατικού κινήματος "Εθνική Αντίσταση Μοζαμβίκης-Renamo", βάζοντας ένα τέλος στον 16ετή εμφύλιο πόλεμο (από το 1975 έως το 1992). Το 1994 κέρδισε τις πρώτες πολυκομματικές εκλογές στην ιστορία της χώρας του και επανεκλέχθηκε το 1999. Το 2005, στη Σύνοδο των χωρών της G8, υποστήριξε με επιτυχία το αίτημα της Μοζαμβίκης για διαγραφή του χρέους της (ύψους \$ 25 δισ.). Ο κ. Chissano μεταξύ των πολλών άλλων υψηλών θέσεων που κατείχε είναι επίσης και Πρέσβης Καλής Θέλησης για την Πρεσβεία της Νεολαίας της CPLP (Λουζόφωνων Κρατών).

Η ελληνική Κοινότητα στη Μοζαμβίκη αριθμούσε περί τα 2.000, μέχρι το 1974. Μετά την κρατικοποίηση, το 1976, όλων των έγγειων περιουσιακών στοιχείων από την κυβέρνηση της Μοζαμβίκης, οι περισσότεροι εγκατέλειψαν τη χώρα. Έκτοτε έχει συρρικνωθεί δραματικά ο αριθμός τους και σήμερα δεν υπερβαίνει τα 60 άτομα, οι περισσότεροι εκ των οποίων διαμένουν στο Μαπούτο.

Δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία για εκατέρωθεν τουριστικές ροές. Λαμβάνοντας όμως υπ' όψιν το γεγονός ότι η Μοζαμβίκη είναι μία από τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες του κόσμου, με χαμηλό βιοτικό επίπεδο και αντίστοιχα διαθέσιμο εισόδημα (το κατά κεφαλή ΑΕΠ το 2018 ήταν μόλις \$ 493 δολ.), συνάγεται το συμπέρασμα ότι ο αριθμός των τουριστών είναι αμελητέος.

Εμπορικές συναλλαγές

Όπως σημειώνεται στον παρακάτω πίνακα, οι διμερείς εμπορικές ροές την περίοδο 2010-2018, παρουσίασαν τα παρακάτω ιδιαίτερα χαρακτηριστικά:

- α) ο όγκος των ελληνικών εξαγωγών στη Μοζαμβίκη, για το χρονικό διάστημα 2010-2018 διαμορφώθηκε σε χαμηλά επίπεδα. Αυτό οφείλεται στη μείωση των εξαγωγών λιπασμάτων (κωδικός ΣΟ '3105' και '3102') όπου από συνολικές εξαγωγές € 10 εκατ. το 2010, τα επόμενα έτη καταγράφονται μηδενικές εξαγωγές. Μόνο το 2014 οι ελληνικές εξαγωγές υπερέβησαν το € 1 εκατ. (€ 1,9 εκατ.), εκ των οποίων το € 1,5 εκατ. αφορούσε 'σύρματα και καλώδια' (ΣΟ '8544'), ενώ και το 2018 που οι ελληνικές εξαγωγές υπερέβησαν το € 1 εκατ. (€ 1,6 εκατ.), το € 1,2 εκατ. αφορούσε πλοίο/φορτηγίδα (ΣΟ '8901')
- β) οι ελληνικές εισαγωγές από τη Μοζαμβίκη κυριαρχούνται διαχρονικά από την εισαγωγή συγκεκριμένου προϊόντος (κωδικός ΣΟ '7601' – αλουμίνιο σε ακατέργαστη μορφή), όπου οι εισαγωγές του διαμορφώθηκαν ως εξής: 2010: € 36,8 εκατ., 2011: € 30,5 εκατ., 2012: € 15 εκατ., 2013: € 16,8 εκατ., 2014: € 41,6 εκατ., 2015: € 24,2 εκατ., 2017: € 10,1 εκατ., 2018: € 35,4 εκατ.). Ωστόσο το 2016 το ανωτέρω προϊόν δεν καταγράφεται καθόλου. Μέχρι το 2016 το δεύτερο σημαντικότερο εισαγωγίμο προϊόν ήταν τα 'ακατέργαστα καπνά' (ΣΟ '2401'): 2010: € 3,2 εκατ., 2011: € 672 χιλ., 2012: € 0., 2013: € 171 χιλ., 2014: € 1 εκατ., 2015: € 4,5 εκατ., 2016: € 3,4 εκατ. Όμως το 2017 και το 2018 οι εισαγωγές των 'ακατέργαστων καπνών' σημείωσαν κατακόρυφη πτώση (2017: € 504 χιλ., 2018: € 62 χιλ.), με ένα άλλο προϊόν, "προϊόντα από αλουμίνιο" (κωδικός ΣΟ '7605') να κάνει αισθητή την παρουσία του (2017: € 1,1 εκατ., 2018: € 1 εκατ.), καταλαμβάνοντας τη δεύτερη θέση
- γ) το εμπορικό ισοζύγιο, για την υπό εξέταση χρονική περίοδο, 2010-2018, είναι σταθερά ελλειμματικό για την Ελλάδα, με έντονες διακυμάνσεις από έτος σε έτος (μέγιστη τιμή το 2014: έλλειμμα € 41,7 εκατ., ελάχιστη τιμή το 2016: έλλειμμα € 3,8 εκατ.), απόρροια του ειδικού βάρους που είχε η μείωση των ελληνικών εξαγωγών λιπασμάτων (απώλεια μεριδίου αγοράς λιπασμάτων Μοζαμβίκης). Το 2018 καταγράφηκε η δεύτερη μεγαλύτερη τιμή εμπορικού ελλείματος της υπό εξέταση χρονικής περιόδου (2014: € 41,7 εκατ., 2018: € 36,7 εκατ.)

δ) ο συνολικός όγκος εμπορίου μεταξύ των δύο χωρών επηρεάζεται από δύο κυρίως προϊόντα: λιπάσματα (όσον αφορά τις ελληνικές εξαγωγές) και αλουμινίου (όσον αφορά τις ελληνικές εισαγωγές από Μοζαμβίκη). Το 2016 ελλείπει εμπορικών ανταλλαγών των δύο προαναφερθέντων προϊόντων, ο όγκος διμερούς εμπορίου κατακρημνίσθηκε (από € 50,4 εκατ. το 2010 σε μόλις € 4,7 εκατ. το 2016). Από το 2017 παρουσιάζεται μια σταδιακή ανάκαμψη του διμερούς συνολικού όγκου εμπορίου, ενώ το 2018 καταγράφηκε η τρίτη καλύτερη επίδοση της υπό εξέταση χρονικής περιόδου 2010-2018 (2010: € 50,4 εκατ., 2014: € 45,5 εκατ., 2018: € 39,9 εκατ.)

Παρατίθεται κατωτέρω αναλυτικός Πίνακας διμερών εμπορικών ανταλλαγών για το χρονικό διάστημα 2010-2018:

Πίνακας διμερών εμπορικών ανταλλαγών Ελλάδος-Μοζαμβίκης

Έτη	Εισαγωγές στην Ελλάδα (αξία σε €)	Εξαγωγές από την Ελλάδα (αξία σε €)	Εμπορικό Ισοζύγιο (αξία σε €)	Όγκος Εμπορίου (αξία σε €)
2010	40.130.211	10.343.061	-29.787.150	50.473.272
2011	31.297.240	5.052.166	-26.245.074	36.349.406
2012	15.058.363	854.114	-14.204.249	15.912.477
2013	17.334.360	435.798	-16.898.562	17.770.158
2014	43.647.889	1.910.461	-41.737.428	45.558.350
2015	29.635.972	444.855	-29.191.117	30.080.827
2016	4.302.461	482.379	-3.820.082	4.784.840
2017	13.069.709	422.553	-12.647.156	13.492.262
2018	38.347.504	1.646.547	-36.700.957	39.994051

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή. Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Γιοχάνεσμπουργκ

Όσον αφορά στις πρόσφατες διμερείς εμπορικές ροές εισαγωγών και εξαγωγών, για το 2018 και το 2017, παραθέτουμε κατωτέρω ενδεικτικούς πίνακες των σημαντικότερων προϊόντων (σε 4ψήφιο κωδικό Συνδυασμένης Ονοματολογίας/ΣΟ):

Δασμ/κή κατηγορία	Εισαγωγές Ελλάδος από Μοζαμβίκη το 2018	Αξία σε €
'7601'	Αλουμίνιο σε ακατέργαστη μορφή	35.395.471
'7605'	Σύρματα από αλουμίνιο	1.016.958
'1207'	Σπέρματα και ελαιώδεις καρποί	867.903
'1701'	Ζάχαρη από ζαχαροκάλαμο ή από τεύτλα και ζαχαρόζη	760.400
'0307'	Μαλάκια, κατάλληλα για τη διατροφή του ανθρώπου	242.613
'2401'	Καπνά ακατέργαστα	62.321
	Σύνολο:	38.347.504

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή. Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Γιοχάνεσμπουργκ

Δασμ/κή κατηγορία	Εισαγωγές Ελλάδος από Μοζαμβίκη το 2017	Αξία σε €
'7601'	Αλουμίνιο σε ακατέργαστη μορφή	10.084.716
'7605'	Σύρματα από αλουμίνιο	1.177.459
'1207'	Σπέρματα και ελαιώδεις καρποί	796.406
'2401'	Καπνά ακατέργαστα	504.038
'2701'	Λιθάνθρακες	411.064
	Σύνολο:	13.069.709

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή. Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Γιοχάνεσμπουργκ

Δασμ/κή κατηγορία	Εξαγωγές Ελλάδος στη Μοζαμβίκη το 2018	Αξία σε €
'8901'	Επιβατικά, φορτηγά, φορτηγίδες και παρόμοια πλοία για τη μεταφορά προσώπων ή εμπορευμάτων	1.200.000
'7306'	Σωλήνες και κοίλα είδη από σίδηρο ή χάλυβα	312.287
'2710'	Λάδια από πετρέλαιο ή από ασφαλτούχα ορυκτά	30.635
'3808'	Εντομοκτόνα, ποντικοφάρμακα, μυκητοκτόνα, ζιζανιοκτόνα	18.522
'6104'	Κουστούμια-ταγιέρ, σύνολα, ζακέτες, φορέματα, φούστες, πλεκτά, για γυναίκες	13.982
'8409'	Μέρη που προορίζονται αποκλειστικά ή κύρια για εμβολοφόρους κινητήρες εσωτερικής καύσης, π.δ.κ.α.	13.892
'8517'	Ηλεκτρικές συσκευές για την ενσύρματη τηλεφωνία ή την ενσύρματη τηλεγραφία	9.907
	Σύνολο:	1.646.547

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή. Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Γιοχάνεσμπουργκ

Δασμ/κή κατηγορία	Εξαγωγές Ελλάδος στη Μοζαμβίκη το 2017	Αξία σε €
'7210'	Πλατέα προϊόντα έλασης από σίδηρο ή από χάλυβα	313.420
'8409'	Μέρη που προορίζονται αποκλειστικά ή κύρια για εμβολοφόρους κινητήρες εσωτερικής καύσης, π.δ.κ.α.	31.670
'8517'	Ηλεκτρικές συσκευές για την ενσύρματη τηλεφωνία ή την ενσύρματη τηλεγραφία	26.673
'3808'	Εντομοκτόνα, ποντικοφάρμακα, μυκητοκτόνα, ζιζανιοκτόνα	17.774
'6104'	Κουστούμια-ταγιέρ, σύνολα, ζακέτες, φορέματα, φούστες, πλεκτά, για γυναίκες	9.057
'8412'	Κινητήρες και κινητήριες μηχανές	6.312
	Σύνολο:	422.553

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή. Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Γιοχάνεσμπουργκ

Συμπεράσματα – Προτάσεις

Η ανακάλυψη αξιοποιήσιμων υπεράκτιων κοιτασμάτων φυσικού αερίου, στο βόρειο μέρος της χώρας, και οι προοπτικές που διανοίγονται από την εκμετάλλευση αυτών των κοιτασμάτων, με συμμετοχή πολυεθνικών ενεργειακών κολοσσών (“ENI”, “EXXON”, “Qatar Petroleum”) δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις για μελλοντικές εμπορικές συνεργασίες.

Προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί στην διαμόρφωση του απαραίτητου διμερούς θεσμικού πλαισίου συνεργασίας, που θα περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την προώθηση των σχετικών διαδικασιών για την υπογραφή: α) Συμφωνίας Προώθησης και Αμοιβαίας Προστασίας Επενδύσεων, β) Μνημόνιο Οικονομικής & Ναυτιλιακής Συνεργασίας και γ) Συμφωνίας Αποφυγής Διπλής Φορολογίας, χωρίς βέβαια να παραλείπονται και Συμφωνίες σε άλλους τομείς (π.χ. τουριστικής συνεργασίας, εκπαίδευσης ανθρώπινου δυναμικού κ.α.).

Με βάση τα ανωτέρω νομικά “εργαλεία”, η διεύρυνση των διμερών εμπορικών και οικονομικών μας σχέσεων θα καταστεί ευχερέστερη, δίνοντας τη δυνατότητα σε ελληνικές επιχειρήσεις να δραστηριοποιηθούν σε τομείς που διαθέτουν συγκριτικό πλεονέκτημα και τεχνογνωσία όπως:

- κατασκευαστικός τομέας (μελέτη, επίβλεψη, κατασκευή κτηριακών εγκαταστάσεων)
- έργα υποδομών (οδικά δίκτυα, λιμενικές εγκαταστάσεις)
- δίκτυα θαλάσσιων μεταφορών (συμμετοχή ελληνικών ναυτιλιακών εταιριών στη μεταφορά φυσικού αερίου και άνθρακα κυρίως προς τις ασιατικές χώρες)
- προώθηση μηχανημάτων και μηχανολογικού εξοπλισμού, κ.ά., για εργασίες εξόρυξης

Γιοχάνεσμπουργκ, 21 Οκτωβρίου 2019

Απόστολος Μιχαλόπουλος
Σύμβουλος ΟΕΥ Α'
Προϊστάμενος του Γραφείου ΟΕΥ